

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

کرادل

نویسنده: رابرت اینلاکش

فرستنده: عثمان حیدری

۲۵ سپتمبر ۲۰۲۳

توافق امریکا و ایران: مبادله زندانیان یا توافق هسته‌ای جدید؟

مبادله موفقیت آمیز زندانیان و آزادسازی دارائی‌های مسدود شده ایران، نشان دهنده یک مانور دیپلماتیک پیچیده توسط دولت بایدن است که ممکن است به کاهش تنش‌ها کمک کند و به طور بالقوه راه را برای توافقات گسترده‌تر، به ویژه احیای توافق هسته‌ای، هموار کند.

توافق محرمانه امریکا و ایران که ماه گذشته برای عموم فاش شد، عمدتاً به عنوان یک توافق «بشر دوستانه» به تصویر کشیده شده است. آزادی زندانیان امریکایی در ازای بازگرداندن وجوه مسدود شده ایران که قرار است به مردم ایران کمک کند.

اما با انتشار اطلاعات جدید در مورد این توافق، روشن شده است که واشنگتن و تهران در مورد مجموعه‌ای بسیار جامع‌تر از ترتیبات فوق توافق کرده‌اند.

به عنوان مثال، ایالات متحده بی‌سر و صدا آزادسازی پولهای توقیف شده ایران را که بیشتر از رقم ۶ میلیارد دلار بود تأیید کرده است. دکتر مرندي، مشاور رسانه‌ای سابق تیم مذاکره کننده هسته‌ای ایران در وین، به کرادل گفت که تقریباً ۲۰ میلیارد دلار از دارائی‌های مسدود شده بین‌المللی ایران به عنوان بخشی از توافق آزاد شده است.

این ۶ میلیارد دلار تنها شامل وجوه مسدود شده ایران در کوریای جنوبی است، در حالی که ۱۱ میلیارد دلار دیگر در اختیار عراق است و بخش های باقی مانده در کشورهای دیگر پراکنده است. مرندي می گوید این دارائیا اکنون با موفقیت آزاد شده اند و تحت کنترل بانک مرکزی ایران هستند.

به اساس اطلاعات منابع دیپلماتیک ایرانی و عربی که نخواستند نامشان فاش شود، شرایط توافق امریکا و ایران شامل تعهدات دو طرفه زیر است اما محدود به آن نیست:

تعهدات ایران عبارتند از:

آزادی ۵ امریکائی بازداشت شده در ایران (و ۲ نفر از بستگان آنها که بنا به گزارشها از خروج از کشور منع شده بودند).

متوقف کردن غنی سازی اورانیوم در ۶۰ درصد، همراه با کاهش سرعت تولید.

فعال سازی مجدد دوربین های نظارتی آژانس بین المللی انرژی اتمی در چندین سایت هسته ئی.

تعهدات امریکا عبارتند از:

آزادی زندانیان ایرانی که در امریکا و سایر کشورهای ناشناخته نگهداری می شوند.

باز کردن وجوه ایران که در چندین کشور از جمله کوریای جنوبی، عراق و جاهای دیگر نگهداری می شود.

کاهش تحریم های ایالات متحده علیه نفت ایران – این لغو تحریم ها به صورت غیررسمی انجام می شود، نه نیاز به تصمیم رسمی ایالات متحده، بلکه پذیرش ضمنی تجارت انرژی ایران در سطح جهانی دارد.

ایران از اکتوبر ۲۰۲۳ به مقررات موجود در برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) دسترسی دارد که به جمهوری اسلامی اجازه واردات و صادرات سلاح را می دهد.

بسته شدن “فایل های باز” باقی مانده در آژانس بین المللی انرژی اتمی در مورد چندین سایت هسته ئی، نظامی و غیرنظامی ایران.

احیای یک معامله “مرده”

در حال حاضر، اندیشکده های مستقر در واشنگتن پیشنهاد می کنند که مبادله زندانیان ایران و امریکا می تواند یک مانور محوری توسط دولت بایدن برای شروع علنی کاهش تنش ها با تهران باشد. این حرکت به عنوان راهی برای دور زدن مقاومت سرسخت نمایندگان کنگره و فشار از سوی شاهین های اسرائیلی علیه احیای توافق هسته ئی ایران، همچنین به عنوان برنامه جامع اقدام مشترک یا برجام شناخته می شود.

این تفاهم ضمنی بین امریکا و ایران که از طریق میانجیگری قطر صورت گرفت، با آزادی پنج زندانی امریکائی در ایران و پنج ایرانی که توسط امریکا نگهداری می شدند، آغاز شد.

مبادله زندانیان روز دوشنبه، که توسط رسانه های هر دو کشور پوشش گسترده ای یافت، و واکنش طرفهای مخالف هرگونه تنش زدائی بین ایران و امریکا را برانگیخت و آنها را وادار کرد تا به تلاشهایی برای کشف نکات مهم پنهان در پشت توافقنامه موفقیت آمیز بپردازند.

در ۱۳ سپتمبر، ریچارد گلدبرگ، مدیر برنامه ایران در بنیاد دفاع از دموکراسی مستقر در واشنگتن، در مصاحبه ای با روزنامه شرق الاوسط متعلق به عربستان سعودی گفت که مبادله زندانیان ایالات متحده و ایران به طور استراتژیک برای منحرف کردن انتقادات کنگره در مورد تجدید برجام طراحی شده است.

او معتقد است که با پیوند دادن رفع تحریم ها به تبادل زندانیان به جای احیای برجام، جو بایدن، رئیس جمهور امریکا، به طور مؤثری تشنج ها با ایران را کاهش داده و از مانع سیاسی ارائه توافق هسته‌ئی جدید به کنگره عبور کرده است – اقدامی که در صورت عدم انجام آن، می توانست در آستانه انتخابات ۲۰۲۴ به جنجالی بزرگ تبدیل شود.

در جون سال گذشته، مذاکرات غیرمستقیم بین امریکا و ایران به طور رسمی متوقف شد و یک سال تلاش برای دستیابی به توافق در وین را متوقف کرد. در ماه نومبر، بایدن در حاشیه یک تجمع انتخاباتی، برجام ۲۰۱۵ را «مرده» اعلام کرد.

اما تنها چند ماه بعد، در ماه مه ۲۰۲۳ مذاکرات غیرمستقیم مخفی بین مقامات امریکائی و ایرانی در عمان برگزار شد. در ماه جون، نیویورک تایمز مقاله ای در مورد مذاکرات در حال انجام بین دو طرف منتشر کرد که هدف از آن نهائی کردن توافقی غیررسمی بود که می توانست بالقوه جایگزین نیاز به احیای برجام ۲۰۱۵ و «جلوگیری از بحران هسته‌ئی» شود.

منابع دیپلماتیک کرادل تأیید می کنند که این توافق هرگز صرفاً یک تبادل زندانی با پول نبوده است، بلکه یک ابتکار عمل خاموش برای کاهش تشنج های رو به افزایش امریکا و ایران – و طرفداران ادامه درگیری – با ایجاد توافقی است که کاملاً از کنار مخالفان عبور می کند.

این توافق که با برخی اقدامات انسانی ساده تر برای ایجاد حسن نیت و اعتماد بین دو طرف آغاز می شود، سپس مبنائی برای مذاکرات در مورد مسائل پیچیده تر فراهم می کند.

فراتر از مبادله زندانیان

علی رغم تعهد عمومی بایدن برای احیای توافق هسته‌ئی ایران، تیم مذاکره کننده او در دستیابی به توافق شکست خورده است. تبادل زندانیان این هفته به عنوان شیرین کننده مناسب برای هموار کردن یک مسیر جدید و بدون دردسر برای تأمین نیازهای اساسی دو دشمن دیده شد.

اما حتی این ژست بشردوستانه از سوی هر دو طرف نتوانسته انتقادات رسانه ها را فرونشاند. رسانه های امریکائی و رسانه های اجتماعی دولت بایدن را به دلیل آزاد کردن ۶ میلیارد دلار از دارائی های مسدود شده ایران برای آزادی تنها ۵ زندانی امریکائی مورد انتقاد قرار داده اند.

و در حالی که مقامات امریکائی ادعا می کنند که این وجوه به حساب های بانکی تعیین شده در قطر منتقل شده و محدود به خرید مواد غذایی و محصولات کشاورزی است، ابراهیم رئیسی، رئیس جمهور ایران، به طور عمومی روشن کرد که ایران در مورد استفاده از این وجوه اختیار کامل دارد.

رئییسی آزادی این پنج زندانی را یک اقدام صرفاً «بشردوستانه» توصیف کرده و اشاره کرده است که این اقدام می تواند پایه و اساس ابتکارات بشردوستانه آینده باشد.

اظهارات او گمانه زنی هایی را افزایش داده است که ایالات متحده و ایران به طور خصوصی به سمت یک توافق گسترده تر – فراتر از تبادل زندانیان – حرکت می کنند که جایگزین برجام خواهد شد. شایان ذکر است که تبادل زندانیان نیز در سال ۲۰۱۴ قبل از خروج یکجانبه واشنگتن از توافق هسته‌ئی صورت گرفت.

مدیریت مخالفان

یکی از عوامل کلیدی در شکست مذاکرات هسته‌ئی در وین، اختلاف نظر بین امریکا و ایران بر سر نحوه ادامه مذاکرات بود. در اگست ۲۰۲۲ اتحادیه اروپا پیش‌نویس نهائی طرح خود را برای احیای برجام ارائه کرد.

محمد مرندي، استاد دانشگاه تهران و کارشناس ارشد امور هسته‌ای ایران، می‌گوید: در حالی که ژوزف بورل، رئیس سیاست خارجی اتحادیه اروپا، تمایل خود را برای امضای توافق‌نامه در صورت مثبت بودن پاسخ‌های ایران نشان داد، تیم مذاکره‌کننده ایران در سه حوزه ابراز نگرانی کرد، اما امریکا فشار بیشتری وارد نکرد. مرندي در پاسخ به این سؤال که آیا تلاش مثبتی برای احیای برجام وجود دارد، به کرادل می‌گوید که این موضوع به تمایل امریکا بستگی دارد.

با این حال، هدف اصلی منطقه‌ای دولت بایدن، میانجی‌گری برای توافق عادی‌سازی روابط بین عربستان سعودی و اسرائیل بوده است. به طور قابل توجهی، اسرائیل نسبت به تبادل زندانیان اخیر که پس از تماس تلفونی ۵ سپتامبر بین آنتونی بلینکن، وزیر امور خارجه ایالات متحده و بنیامین نتانیاهو، نخست وزیر اسرائیل انجام شد، نسبتاً ساکت مانده است. گزارش‌ها حاکی از آن است که بخش عمده‌ای از این تماس برمقابله با تهدیدهای ناشی از ایران و برنامه هسته‌ای آن متمرکز بوده است.

پس از نزدیک شدن روابط عربستان سعودی و ایران با میانجی‌گری چین در اوایل سال جاری، تهران و ریاض به سمت افزایش همکاری و روابط دوستانه‌تر حرکت کرده‌اند. رئیس جمهور رئیسی در سخنرانی خود در سازمان ملل متحد بر خطرات امنیتی بالقوه مرتبط با عادی‌سازی روابط با اسرائیل تأکید کرد، موضوعی که به عقیده ناظران می‌تواند منجر به درگیری بین ایران و عربستان سعودی شود.

ایالات متحده از خطرات مرتبط با عادی‌سازی روابط عربستان سعودی و اسرائیل آگاه است و ممکن است توافق تبادل زندانی با در نظر گرفتن این موضوع مذاکره شده باشد. به عبارت دیگر، دولت بایدن ممکن است موفقیت تبادل زندانیان را نشانه‌ای از این بداند که تهران در صورت امکان عادی‌سازی روابط بین عربستان سعودی و اسرائیل، احتمالاً رفتاری کمتر ستنیزجوبانه از خود نشان خواهد داد.